

Cauza C-238/19**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

20 martie 2019

Instanța de trimitere:

Verwaltungsgericht Hannover (Germania)

Data deciziei de trimitere:

7 martie 2019

Reclamant:

EZ

Pârâtă:

Republica Federală Germania, reprezentată de Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Biroul Federal pentru Migrație și Refugiați), Nürnberg

Obiectul acțiunii principale

Litigiul dintre părți din fața instanței de trimitere privește aspectul dacă reclamantul, care a obținut deja statutul conferit prin protecția subsidiară, poate solicita pârâtei și acordarea statutului de refugiat.

Obiectul și temeiul trimiterii preliminare

Instanța de trimitere solicită Curții de Justiție, în temeiul articolului 267 TFUE, să interpreteze Directiva 2011/95 într-o speță în care un cetățean sirian supus obligației de a efectua serviciul militar și-a părăsit țara de origine ca urmare a înrolării iminente și în prezent solicită acordarea statutului de refugiat în Republica Federală Germania.

Întrebările preliminare

1. Articolul 9 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2011/95/UE trebuie interpretat în sensul că „refuzul de a efectua serviciul militar în situații de conflict” nu implică în mod necesar faptul că persoana în cauză a refuzat să efectueze serviciul militar în cadrul unei proceduri formale de refuz, în cazul în care legislația statului de origine nu prevede un drept de a refuza efectuarea serviciului militar?

2. În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare:

Prin „refuzul de a efectua serviciul militar în situații de conflict”, articolul 9 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2011/95/UE protejează și persoanele care, după expirarea perioadei de amânare a serviciului militar, nu se pun la dispoziția administrației militare din țara de origine și se sustrag înrolării forțate prin fugă?

3. În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare:

Articolul 9 alineatul 2 litera (e) din Directiva 2011/95/UE trebuie interpretat în sensul că serviciul militar efectuat de un recruta care nu cunoaște viitorul domeniu militar în care va fi utilizat ar include în mod direct sau indirect „comiterea unor infracțiuni sau îndeplinirea unor acte care intră sub incidența motivelor de excludere prevăzute la articolul 12 alineatul (2)” doar din cauza faptului că armata țării sale de origine comite în mod repetat și sistematic astfel de infracțiuni sau acte utilizând recruți?

4. Articolul 9 alineatul (3) din Directiva 2011/95/UE trebuie interpretat în sensul că, și în cazul unei urmăriri penale în sensul articolului 9 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2011/95/UE, conform articolului 2 litera (d) din aceeași directivă, motivele menționate la articolul 10 din Directiva 2011/95/UE trebuie să fie legate de actele de persecuție prevăzute la articolul 9 alineatele (1) și (2) din Directiva 2011/95/UE sau de lipsa de protecție împotriva unor astfel de acte?

5. În cazul unui răspuns afirmativ la a patra întrebare, legătura prevăzută la articolul 9 alineatul (3) coroborat cu articolul 2 litera (d) din Directiva 2011/95/UE între urmărirea penală sau aplicarea unor sancțiuni penale ca urmare a refuzului de a efectua serviciul militar și motivul de persecuție se menține pentru simplul fapt că urmărirea penală sau aplicarea unor sancțiuni sunt legate de refuz?

Dispozițiile de drept internațional invocate

Convenția privind statutul refugiaților din 28 iulie 1951 (Convenția de la Geneva)

Convenția de la Geneva privind protecția civililor pe timp de război din 12 august 1949

Protocolul adițional la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale (Protocolul I)

Protocolul adițional la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate fără caracter internațional (Protocolul II)

Dispozițiile de drept al Uniunii invocate

Directiva 2011/35/CEE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (JO 2011, L 337, p. 9), în special articolul 2 litera (d), articolul 9 alineatul (1), alineatul (2) litera (e) și alineatul (3), articolul 10 și articolul 12 alineatul (2).

Dispozițiile naționale invocate

Asylgesetz (Legea privind azilul, denumită în continuare „AsylG”), în special articolul 3 alineatele 1, 2 și 4, articolul 3a alineatul 1 punctul 1, alineatul 2 punctul 5 și alineatul 3, articolul 3b alineatele 1 și 2

Völkerstrafgesetzbuch (Codul penal internațional) din 26 iunie 2002

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 Reclamantul este cetățean sirian. Acesta și-a părăsit țara pe mare la 6 noiembrie 2014 și a ajuns în Republica Federală Germania la 5 septembrie 2015, pe cale terestră, după ce a călătorit prin mai multe țări. La 28 ianuarie 2016, acesta a înaintat pârâtei o cerere formală de azil.
- 2 În timpul unei audieri prezidate de pârâtă, reclamantul a arătat, în esență, că nu și-a finalizat serviciul militar în armata siriană și că, de teamă că ar fi urmat să participe la războiul civil, a solicitat amânarea serviciului militar. Acestuia i-a fost aprobată amânarea până în luna februarie a anului 2015, când urma să își finalizeze studiile universitare. Acesta și-a finalizat studiile în luna aprilie a anului 2014, iar în noiembrie 2014 și-a părăsit țara de origine ca urmare a înrolării iminente.
- 3 Prin decizia din 11 aprilie 2017, pârâta a acordat reclamantului statutul de protecție subsidiară. Pe de altă parte, aceasta i-a refuzat cererea de azil. Reclamantul a introdus o acțiune împotriva acestei decizii la instanța de trimitere.

Principalele argumente ale părților

- 4 Reclamantul invocă, în esență, că, indiferent de motivele individuale, în Siria riscă să fie persecutat fie și numai ca urmare a fugii din Siria și a depunerii cererii de azil în Republica Federală Germania.
- 5 Pârâta consideră că reclamantul nu ar fi suferit în Siria acte de persecuție care să fi determinat plecarea acestuia. De asemenea, el nu ar trebui să se teamă de acte de persecuție ca persoană care se întoarce în țară, acesta ar fi fugit doar ca să scape de războiul civil. În orice caz, lipsește legătura dintre actul de persecuție și motivul de persecuție.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

Cadrul juridic național

- 6 Reclamantul solicită acordarea statutului de refugiat în temeiul articolului 3 alineatele 1 și 4 coroborat cu articolul 3a alineatul 1 punctul 1 și alineatul 2 punctul 5 din Legea privind azilul (AsylG). Conform acestor dispoziții, unui străin trebuie să i se acorde statutul de refugiat în cazul în care acesta se află în afara țării sale de origine ca urmare a unei temeri bine fondate de a fi persecutat din cauza rasei sale, a religiei, a naționalității, a opiniilor politice sau a apartenenței la un anumit grup social. Potrivit articolului 3a alineatul 2 punctul 5, urmărirea penală sau aplicarea unor sancțiuni ca urmare a refuzului de a efectua serviciul militar în situații de conflict poate fi considerată act de persecuție atunci când serviciul militar ar presupune comiterea unor infracțiuni sau îndeplinirea unor acte care intră sub incidența clauzelor de excludere prevăzute la articolul 3 alineatul 2 din AsylG. Printre acestea se numără, în conformitate cu articolul 3 alineatul 2 prima teză punctul 1 din AsylG, comiterea unor infracțiuni împotriva păcii, unor crime de război sau unor crime împotriva umanității. În conformitate cu articolul 3a alineatul 3 din AsylG, trebuie să existe o legătură între motivele de persecuție prevăzute la articolul 3 alineatul 1 punctul 1 din AsylG coroborat cu articolul 3b din AsylG și actele calificate drept acte de persecuție menționate la articolul 3a alineatul 1 din AsylG.
- 7 Jurisprudența instanțelor administrative germane cu privire la persecuția politică a recruților (sirieni) ca urmare a urmăririi penale sau a aplicării de sancțiuni în cazul refuzului serviciului militar nu este unitară.

Situația din Siria

- 8 În Siria există, începând cu anul 2011, un conflict armat intern. În opinia instanței de trimitere, este cert că în războiul civil sirian, toate părțile implicate au comis și continuă să comită în mod repetat încălcări grave și sistematice ale dreptului umanitar internațional.

- 9 În Siria, există obligația generală, pentru bărbații de cetățenie siriană începând cu vârsta de 18 ani, de a efectua un serviciu militar obligatoriu cu o durată de doi ani. În dreptul sirian, nu este prevăzut dreptul de a refuza serviciul militar.
- 10 Administrația militară siriană continuă efectuarea intensivă de recrutări. În contextul procesului de recrutare pentru armată, se așteaptă în general de la recruții să se înregistreze pe cont propriu la oficiile de recrutare, la data intrării în vigoare a obligației de a efectua serviciul militar obligatoriu, de exemplu, la data expirării termenului de amânare pe motiv de studii. Recruții care nu se înregistrează la administrația militară sunt raportați periodic după șase luni pe o listă a persoanelor care se sustrag serviciului militar, care este pusă la dispoziția punctelor de control (checkpoints) și a altor organisme ale statului. Persoanele care se sustrag serviciului militar interceptate astfel riscă în temeiul dreptului sirian, pe timp de război, pedepse cu închisoarea de până la cinci ani. Forma pedepselor este arbitrară și variază de la pedepse cu închisoarea prevăzute de lege până la trimeri pe front riscante fără o pregătire militară și chiar execuții.
- 11 Potrivit instanței de trimitere, reclamantul, care s-a sustras autorităților siriene cu puțin timp înainte de expirarea termenului de amânare a serviciului militar, părăsind Siria și solicitând protecție în Republica Federală Germania, riscă ca urmare a acestui comportament o urmărire penală sau sancțiuni în țara sa de origine, Siria, unde există obligația generală de a efectua serviciul militar, pe care reclamantul nu vrea să îl îndeplinească și care pare să presupună comiterea unor crime de război.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima și la a doua întrebare preliminară

- 12 Instanța de trimitere solicită, în primul rând, să se stabilească dacă sustragerea prin fugă de la obligația efectuării serviciului militar poate constitui un refuz al serviciului militar sau dacă este necesar să se solicite declararea în mod explicit față de autoritățile competente a refuzului de a efectua serviciul militar. Întrebările preliminare menționate la punctele 1) și 2) se referă la aspectul dacă articolul 9 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2011/95 (JO 2011, L 337, p. 9) trebuie interpretat în sensul că „refuzul” de a efectua serviciul militar este mai mult decât simpla fuga din țara de origine, chiar dacă dreptul țării de origine nu cunoaște posibilitatea de a refuza efectuarea serviciului militar. În cazul în care, ipotetic vorbind, recruții ar trebui să dea o declarație față de autoritățile statului cu privire la refuzul de a efectua serviciul militar, aceștia s-ar expune unor potențiale represii, fără a avea vreo perspectivă că decizia de conștiință le va fi luată în considerare. Pentru acest motiv, instanța de trimitere tinde să considere și fuga recrutului din țara de origine drept refuz al serviciului militar, în măsura în care aceasta are în cadrul unei legături obiective cu termenul de încorporare sau cu începerea serviciului militar obligatoriu și să dea un răspuns afirmativ la cele două întrebări preliminare.

Cu privire la a treia întrebare preliminară

- 13 Clauza de excludere prevăzută la articolul 12 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2011/95/UE se referă la „crimele de război”. Noțiunea se întemeiază pe articolul 1 secțiunea F din Convenția privind statutul refugiaților, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951. O crimă de război are loc în special în cazul în care acțiunile militare sunt îndreptate împotriva persoanelor și instituțiilor care beneficiază de o protecție specială în temeiul Convenției de la Geneva privitoare la protecția persoanelor civile în timp de război din 12 august 1949, precum și în temeiul protocoalele adiționale I și II la această convenție. Această convenție și protocoalele adiționale au fost transpuse în dreptul german prin intermediul Völkerstrafgesetzbuch (Codul Penal Internațional) din 26 iunie 2002. Acesta reglementează, printre altele, ce acte intră în domeniul de aplicare al noțiunii de crime de război și ce acte intră în domeniul de aplicare al noțiunii „crime contra umanității”, care este echivalentă cu noțiunea de crime de război.
- 14 Instanța de trimitere face referire la observațiile Curții de Justiție din Hotărârea din 26 februar 2015, Shepherd (C-472/13, EU:C:2015:117), în special la punctele 35-46 și la concluziile prezentate în respectiva cauză de avocatul Sharpston (EU:C:2014:2360), în special la punctul 37 din acestea. Din această jurisprudență, reiese că refugiatul nu trebuie să comită personal o crimă de război sau o crimă contra umanității, ci este relevant contextul general în care este exercitat serviciul militar. Refugiatul trebuie, însă, să demonstreze că serviciul militar obligatoriu al acestuia „ar presupune” comiterea unor acte sau infracțiuni, care intră sub incidența clauzei de excludere. Astfel, caracteristica conține o prognoză potrivit căreia trebuie să se țină seama de probabilitatea ca, în viitor, în cadrul serviciului militar, să fie comis un astfel de act. Potrivit jurisprudenței Curții, protecția poate fi extinsă la persoanele care nu sunt direct implicate în comiterea crimelor de război numai în cazul în care pare plauzibil pe baza unei analize rezonabile, că aceste persoane ar urma să participe la astfel de acte, în exercitarea funcțiilor lor, într-un mod suficient de direct.
- 15 Instanța de trimitere consideră că participarea în viitor a persoanelor care efectuează serviciul militar în Siria la crime de război este suficient de plauzibilă. Aceasta face referire, printre altele, la mai multe rapoarte ale instituțiilor Națiunilor Unite, pe baza cărora a putut să concluzioneze că forțele armate ale guvernului sirian au participat în mod sistematic, timp de ani de zile, într-o măsură foarte semnificativă, la crime de război, utilizând în acest scop recruți.
- 16 Instanța de trimitere ridică întrebarea dacă, din cauza acestui simplu fapt, pare plauzibil pe baza unei analize rezonabile, ca serviciul militar obligatoriu al unui recrut să presupună o participare cel puțin indirectă la comiterea unor crime de război. Instanțele naționale deduc din Hotărârea Shepherd că recruții care și-au amânat efectuarea serviciului militar obligatoriu trebuie, de asemenea, să menționeze în acest scop elemente care să indice cărei unități militare din țara lor de origine îi aparțin. Această cerință este considerată inadecvată de instanța de trimitere. În primul rând, acest aspect nu este în sine unul determinant, întrucât

Curtea de Justiție, în Hotărârea Shepherd, se raportează la o serie de indicii care au aceeași pondere, cum ar fi statutul individual, situația personală a solicitantului și faptele în legătură cu țara de origine, care trebuie să demonstreze că situația existentă în cadrul serviciului militar respectiv face plauzibilă săvârșirea crimelor de război invocate. În al doilea rând, instanța de trimitere consideră că premisele de fapt pe care Curtea de Justiție s-a întemeiat în cauza Shepherd nu există în Siria. Astfel, Curtea a susținut că Statele Unite ale Americii condamnă, în principiu, crimele de război, iar intervenția armată din Irak s-a făcut pe baza unui mandat din partea Consiliului de Securitate și cu aprobarea și sub monitorizarea comunității internaționale. Statul sirian nu condamnă, însă, crimele de război, ci le susține. Utilizarea armatei siriene are loc în absența unui mandat, a unei aprobări sau monitorizări din partea comunității internaționale, fiind condamnată de aceasta. În al treilea rând, refugiatului îi sunt cerute informații, pe care de regulă – astfel cum se întâmplă în litigiul principal – acesta nu le poate furniza, și anume ce funcție militară și în cadrul cărei unități ar urma să își desfășoare activitatea în cazul în care nu s-ar sustrage serviciului militar.

- 17 În acest context, instanța de trimitere se întreabă (în continuare) dacă serviciul militar al solicitantului „ar presupune” acte care intră sub incidența clauzei de excludere și în cazul în care s-ar dovedi că, deși statutul individual al acestuia și situația sa personală sunt neconcludente pentru examinarea întrebării, condițiile predominante din țara de origine fac plauzibilă, prin ele însele, la o analiză rezonabilă, o situație în cadrul serviciului militar în care acesta ar fi susceptibil să comită crime de război. Luând în considerare circumstanțele specifice ale războiului civil din Siria, instanța de trimitere consideră că simpla posibilitate teoretică ca recrutul să își absolute serviciul militar obligatoriu fără a uza de instrumente criminale nu este suficientă pentru a face neplauzibil argumentul acestuia potrivit căruia serviciul militar în sine ar presupune comiterea unor crime de război sau a unor crime împotriva umanității.

Cu privire la a patra întrebare preliminară

- 18 Articolul 9 alineatul (3) din Directiva 2011/95 impune existența unei legături între actele de persecuție în sensul articolului 9 alineatul (2) din Directiva 2011/95 sau absența protecției împotriva unor astfel de acte și motivele de persecuție prevăzute de dispozițiile coroborate ale articolului 2 litera (d) și ale articolului 10 din Directiva 2011/95/UE. Instanța de trimitere ridică problema dacă această condiție privind protecția refugiaților se referă și la urmărirea penală prevăzută la articolul 9 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2011/95.
- 19 Această întrebare primește un răspuns neuniform din partea instanțelor germane. Instanța de trimitere are îndoieli cu privire la aspectul dacă articolul 9 alineatul (3) din Directiva 2011/95 este aplicabil în cazul articolului 9 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2011/95, întrucât această dispoziție prevede singurul caz de la alineatul (2) care impune deja un lanț de cauzalitate, și anume „urmărirea penală sau sancțiuni în cazul refuzului de a efectua serviciul militar”, în timp ce toate celelalte cazuri prevăd situații compuse dintr-un singur fapt. În plus, recrutul care

refuză să efectueze serviciul militar ar trebui, de asemenea, să demonstreze că se teme că va fi persecutat în țara sa de origine „din cauza” rasei, a religiei, a naționalității, a opiniilor politice sau a apartenenței sale la un anumit grup social, astfel cum este menționat la articolul 2 litera (d) din Directiva 2011/95. Persoana care refuză serviciul militar – cum este reclamantul din prezenta cauză – va invoca în general unul dintre aceste motive, pentru a da expresie ideilor sale în sensul articolului 10 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2011/95. Această situație ridică întrebarea dacă în situații precum cea din speță, este pur și simplu posibil să nu existe o legătură, întrucât opinia conform căreia o persoană nu ar trebui să efectueze serviciul militar în cadrul unui conflict dacă acest lucru ar putea conduce la comiterea unor crime de război trebuie considerată și ea o opinie politică.

Cu privire la a cincea întrebare preliminară

- 20 Prin intermediul celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă urmărirea penală sau sancțiunile aplicate în cazul refuzului de a efectua serviciul militar în sensul articolului 9 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2011/95 reprezintă un caz de persecuție din cauza unei opinii politice în sensul articolului 10 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2011/95.